

Een andere kijk op jeugdliteratuur

Praktische tips

*Publicatie in het kader
van het project
“Mijn bibliotheek:
wat een genre!”*

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Bestuur Plaatselijke Besturen,
Directie Specifieke Initiatieven

Inleiding

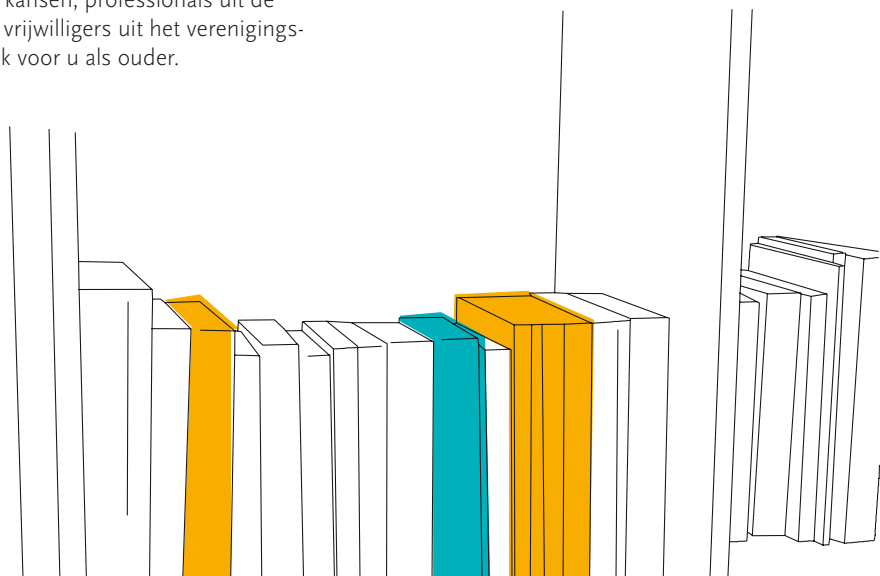
*Een van de opdrachten van het Bestuur Plaatselijke Besturen is de coördinatie van lokale initiatieven rond gelijke kansen, meer bepaald de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. In dat kader werkte het bestuur in 2011 samen met de Brusselse gemeenten mee aan het project “ **Mijn bibliotheek: wat een genre!** ”.*

Dit project werd opgestart door de Dienst Gelijke Kansen van de gemeente Sint-Joosten-Node, maar al snel waren ook andere gemeenten erg enthousiast. Zo werd een werkgroep opgericht om dit onderwerp uit te diepen. Die groep bestond voornamelijk uit drie gemeenten en uit deskundigen. De werkgroep deelde een eerste keer de resultaten van haar research mee op een ochtendvergadering in mei.

Nu is het moment aangebroken om ook u te laten delen in de beschouwingen van deze denkgroep aan de hand van deze kleine, praktische gids. De gids is opgevat als werkinstrument voor u, raadsleden verantwoordelijk voor gelijke kansen, professionals uit de boekenwereld, vrijwilligers uit het verenigingsleven, maar ook voor u als ouder.

Daarnaast is deze gids bedoeld om de uitwisseling van informatie te bevorderen, een netwerk te vormen en animaties rond jeugdboeken op te zetten om een nieuwe dynamiek in bibliotheken op gang te trekken.

De werkgroep concentreerde zich op de jeugdliteratuur, maar het Bestuur Plaatselijke Besturen blijft ook in 2012 bibliotheken steunen via een denkraam rond gender in de literatuur voor volwassenen.

<i>Inleiding</i>	p. 2
<i>Dankwoord</i>	p. 3
<i>Waarom dit project?</i>	p. 4
<i>Definieer "gender"</i>	p. 6
<i>Hoe een "Mijn bibliotheek: wat een genre!"-project opstarten?</i>	p. 7
<i>Analyse van de collectie</i>	p. 8
<i>Een boek vanuit de gendergelijkheid analyseren</i>	p. 10
<i>De boeken organiseren</i>	p. 12
<i>Activiteiten rond boeken:</i>	
<i>Hoe de nieuwe collectie onder de aandacht brengen?</i>	p. 13
<i>Een eerste boekenlijst</i>	p. 14
<i>Contactpersonen en nuttige links</i>	p. 15

Dankwoord

Onze hartelijke dank gaat uit naar iedereen die heeft meegewerkt aan de opstelling en redactie van deze gids:

- *Mevrouw Caroline Claeys*, bibliothecaresse - documentaliste;
- *Mevrouw Sylvie Cromer*, sociologe aan de Université de Lille en onderzoekster verbonden aan het Institut national des études démographiques (Ined);
- *Mevrouw Nadine Plateau*, Voorzitster van de Commissie Onderwijs van de Conseil des femmes francophones de Belgique;
- *De diensten Gelijke Kansen* van de gemeentes Sint-Joost-ten-Node, Jette en Ukkel en hun schepenkantoren;
- *De bibliotheken van Sint-Joost-ten-Noode, Jette en Ukkel* en hun schepencolleges;
- *De Directie Gelijke Kansen van de Franse gemeenschap – Federatie Wallonië-Brussel*;
- *Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen*.

Waarom dit project?

Een bibliotheek is een van de belangrijkste plaatsen waar cultuur, dus de waarden van een maatschappij, worden overgedragen. Ondanks de grote sociale veranderingen in de richting van een grotere gelijkheid, blijft die cultuur sterk getypeerd door de traditionele voorstellingen van de relaties tussen vrouwen en mannen, door vooroordelen en stereotypes.

Zo dragen heel wat boeken maatschappelijke ideeën uit die verre van genderneutraal zijn. Nog te vaak zijn de verhoudingen tussen mannen en vrouwen ongelijk in boeken; mannelijke beroepen en rollen zouden meer waard zijn dan de vrouwelijke.

In deze gids spitsen we ons toe op de jeugdliteratuur. Boeken, erkend als waarborg van cultuur, zijn immers al heel vroeg in het leven van een kind aanwezig, maar zelden wordt de inhoud ervan echt geanalyseerd. Bovendien wordt er vaak in een affectieve context (verhaaltjes voor het slapengaan) aan jonge kinderen voorgelezen; een context die de assimilatie en herinnering bevordert. Zelfs al worden die voorstellingen niet als dusdanig "geassimileerd" en al worden ze geconfronteerd met andere modellen en met de werkelijkheid, toch kunnen ze een blijvende invloed hebben op de ambities en projecten van jonge lezertjes en van de volwassenen die ze zullen worden.

Een "gelijke bibliotheek" invoeren, dat houdt in dat de huidige collectie wordt uitgebreid met boeken die de kinderen niet alleen helpen om de maatschappij van vandaag beter te begrijpen, maar die ook de verbeelding van het kind stimuleren.

Zetten we onze genderbril op, dan lezen we die boeken op een andere manier. We vragen ons af hoe die teksten, die beelden, die voorstellingen erin bijdragen om meisjes en jongens, vrouwen en mannen een welbepaalde plaats in de maatschappij op te leggen. Of omgekeerd, hoe die ideeën helpen om kant-en-klare opvattingen over de verwachtingen en de rollenpatronen van vrouwen en mannen te ontzenuwen. Wij als boekenmensen scherpen de visie van lezers en lezeressen op dit onderwerp aan en leren hen om kritisch te lezen.

Zetten we onze genderbril op, dan zullen we boeken ook op een andere manier gaan kiezen om lezers en lezeressen te laten kennismaken met een hele waaier aan mogelijkheden, ver van de beperkende stereotypes die rollen, gedragingen, houdingen, relaties subtiel indelen... volgens het geslacht!

Een genderbril opzetten, dat betekent meebouwen aan een gelijkheidscultuur tussen mannen en vrouwen, maar ook tussen alle mensen. Want aandacht voor deze vorm van gelijkheid creëert een zekere sensibilisering voor andere vormen van ongelijkheid en discriminatie.

Definieer

“gender”

De sekse verwijst naar de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen, terwijl het begrip “gender” verwijst naar de maatschappelijke rollen die aan elke sekse toebedeeld worden, net als naar de sociale betrekkingen tussen de seksen.

De maatschappij bepaalt welke activiteiten, statussen en gedragsmodellen van mannen en vrouwen elke mens verinnerlijkt. Zo leren we de rol te spelen die van onze sekse verwacht wordt. Het gender verwijst naar de sociale en culturele identiteit van de man en de vrouw.

Voorbeeld:

alleen vrouwen brengen kinderen ter wereld. Daar tegenover bestaat er geen enkele biologische factor die bepaalt of de man of de vrouw zal instaan voor de opvoeding van die kinderen, wie het huishoudelijk werk doet, wie welke kledingstijl zal dragen of wie van beiden een hoge baan in de economische wereld zal hebben.

Het probleem ligt niet bij de verschillen tussen mannen en vrouwen, wel bij de ongelijke machtsverhoudingen tussen beide seksen!

Hoe een “Mijn bibliotheek: wat een genre!” project opstarten?

Wie een dergelijke bibliotheek wil opstarten, zou moeten kunnen rekenen op een net van deskundigen in gelijke kansen, op een partnership met een gemeentedienst en op een betrokkenheid van de ouders.

De medewerking van verenigingen actief op het terrein in alfabetisering en Nederlands voor anderstaligen of in sociale cohesie, en van school- en crèchedirecties helpt eveneens om de draagkracht van het project te verbreden en de consensus rond deze belangen te bevorderen, net als om die consensus op het terrein af te stemmen.

Bovendien is de actieve betrokkenheid van de ouders van essentieel belang. Zij kunnen het kind immers steunen in zijn/haar keuzes, los van de traditionele stereotypes man-vrouw. In dat geval kan de rol van de bibliothecaris erin bestaan om de vrije keuze van ouders te begeleiden naar boeken die een alternatieve visie voorstellen.

Voorbeeld:

de gemeentebibliotheek van Jette startte een partnership met een gemeenteschool en met de vereniging “Les ateliers de Caroline”. De leerlingen kunnen op school terecht in een speciaal ingericht bibliotheeklokaal, terwijl de gemeentebibliotheek een reeks boeken over de gemengdheid meisjes-jongens aankocht. De vereniging organiseert voorleessessies en animaties voor de kinderen. Dankzij geregelde contacten, brengen de leden van de “Espace femmes de Jette” hun kinderen mee naar de bibliotheek. Uiteindelijk is het aantal abonnees van de bib toegenomen.

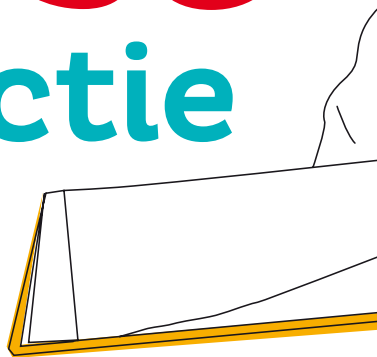
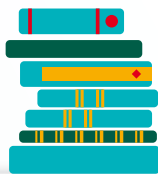

1 Tal van studies en databanken samengesteld door die deskundigen kunnen nu al op het internet geraadpleegd worden (zie *sitelijst achterin deze brochure*).

Analyse

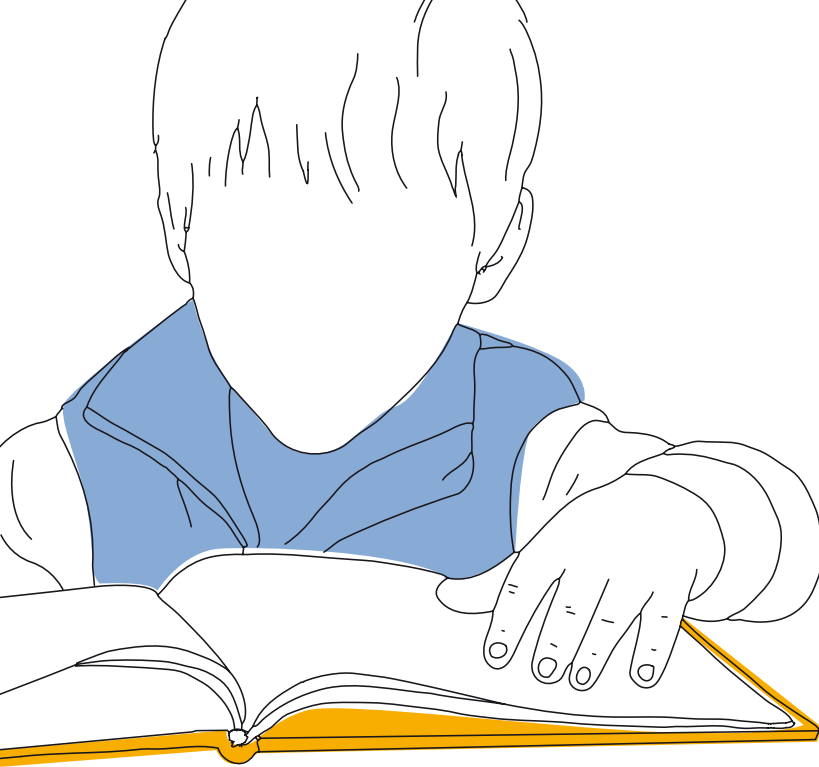
van de collectie

In het licht van de voorgaande overwegingen over jeugdliteratuur zou u zich kunnen afvragen of we ons cultureel erfgoed, dat in de voorbije eeuwen werd geschreven toen er van gelijkheid nog geen sprake was, dan maar moeten weggoien. Op die vraag antwoorden we ondubbelzinnig “nee”. Met onze boeken willen we immers een gemeenschappelijke cultuur delen, toekomstige burgers opvoeden, de verbeeldingskracht en de mogelijkheden van jongeren bevorderen. Daarom moeten we ervoor zorgen dat onze bibliotheken een heel diverse waaier van boeken aanbieden opdat iedereen zich naar eigen wens kan vormen.

We dringen erop aan dat er alleen een selectie gekozen wordt van boeken die een zeker kwaliteitsniveau halen, zowel qua grafische vormgeving, als qua inhoud. Een boek over het bedoelde thema dat van middelmatige kwaliteit is, wordt dus niet geselecteerd.

De eerste vragen die we ons moeten stellen:

- Kregen zowel mannelijke als vrouwelijke schrijvers of illustratoren evenveel plaats?
- Bieden we een diverse keuze aan boeken aan, met boeken die meerdere maatschappelijke modellen voorstellen, niet alleen wat betreft gender, maar ook qua etnische afkomst, seksuele geaardheid enz.?
- Kozen we boeken die vernieuwende situaties in de verhoudingen tussen de seksen beschrijven om de denkwereld en de horizons te verruimen?
- Welke boodschap dragen de omslagen en titels (die als eye catcher fungeren!) uit?

In de gemeenten die dit project al invoerden, werden deskundigen uitgenodigd om deel te nemen aan een werkgroep. Op die manier kunnen bibliothecarissen kiezen welke boeken ze in hun rekken aanbieden volgens een collectieve, gedeelde werkwijze die vooral de verschillende standpunten respecteert.

Mogelijke leden van zo'n werkgroep zijn, bijvoorbeeld, professionals uit de onderwijs- en vormingswereld met een erkende ervaring in de promotie van een genderneutrale opvoeding, of mensen uit de verenigingswereld die rond genderkwesties werken.

Achterin deze gids vindt u een lijst met onze "aanraders". U bent dus al meteen een heel eind op weg wanneer u een selectie maakt uit die lijst. Bibliotheken hebben ongetwijfeld al heel wat van de opgesomde boeken in hun collectie staan, zonder dat ze zich bewust zijn van het belang ervan voor de gelijkheidskwestie.

Een boek vanuit de gendergelijkheid analyseren

Om een fictieboek of documentaire vanuit het genderstandpunt te analyseren, kan men meerdere elementen observeren. Hét perfecte boek bestaat niet en alle hierna opgelijste criteria zijn ook niet in alle boeken terug te vinden. De collectie moet in haar geheel bekeken worden.

Elementen waar we op letten:

- ▀ de **verdeling van de personages per sekse**: hoeveel personages per sekse en per leeftijd? (Voorbeeld: wordt er alleen over jongens of alleen over mannen geschreven?)
  - minder “actief” dan mannen, opgesloten in een heel beperkt aantal beroepen, onderwijs, verzorging, handel)
- ▀ de **plaats** of de **positie** van de personages in het verhaal: wie zijn de helden, wie zijn de nevenpersonages en de figuranten? (Voorbeeld: spelen de vrouwen een heldenrol en zijn ze niet alleen het slachtoffer of de “steun en toeverlaat van”?)
  - de **geslachtsidentificatie van dierenpersonages**: hoe worden antropomorfe dieren weergegeven (Voorbeeld: draagt de beer een schort, een strik op het hoofd, een krant?)
- ▀ de **rol** en het **beroep**: wat doen de kinderen volgens hun sekse? (Voorbeeld: meisjes als prinsessen en jongens als ridders). Wat doen de volwassenen? (Voorbeeld: mama thuis, papa met zijn aktetas, vrouwen
  - de **ouders**, hun **positie**, hun **rol** en hun **interactie**: wat doen de ouders met hun kinderen naargelang hun sekse? Nemen ze andere maatschappelijke rollen op? (voorbeeld: mama staat alleen in voor de verzorging van het kind, papa doet alleen speelactiviteiten met zijn kind)

■ de **verdeling van de personages in de openbare en private ruimte**: waar zijn de personages gesitueerd volgens hun sekse? (voorbeeld: jongens op het midden van het speelplein en meisjes aan de rand, de mama's in de keuken, terwijl de papa's zich in de openbare ruimte of gemeenschappelijke ruimtes van het huis, zoals de woonkamer of het salon, bevinden)

■ de **attributen** (speelgoed, gereedschap, modeaccessoires...) in de handen van de kinderen en volwassenen (voorbeeld: vrouwelijke personages systematisch in een jurk, met lang haar)

■ de **relaties** tussen de personages: wie is eenzaam en wie is zelfstandig en ongebonden? Wie is met wie? Heeft elke sekse toegang tot intergenerationele, gemengde, onderlinge relaties (meisjes, meisjes en vrouwen/jongens, jongens en mannen)?

■ het **discours**: wie voert het woord? welke redeneringen wordt er naargelang de sekse gebruikt (gebiedend, argumenterend, vragend...)?

Kortom, een niet-seksistische bibliotheek heeft boeken die algemeen genomen een fictieve mensheid weergeven met:

a) twee seksen in gelijke aantallen

b) gediversifieerde iconografische weergaven voor elke sekse

c) gediversifieerde eigenschappen, rollen, beroepen, territoria, relaties voor elke sekse.

Een bibliotheek die een cultuur van gelijkheid promoot, bevat ook boeken die vernieuwende situaties voorstellen, zowel voor mannen en jongens als voor vrouwen en meisjes.

Literatuur wordt verondersteld een ongebreidelde verbeeldingskracht aan te wakkeren. Daarom trekken we de vergelijking met de olifant Elmer die alle kleuren heeft: waarom zouden geslachtsrollen niet even kleurrijk kunnen zijn?

De boeken organiseren

Een bibliotheek die aandacht besteedt aan de genderdimensie, is zo uitvoerig mogelijk opdat de lezers en lezeressen zich in alle vrijheid in de personages kunnen herkennen, ze kunnen kiezen en erover kunnen dromen.

De geselecteerde boeken moeten met de andere jeugdcollecties gemengd worden en op de rekken verdeeld worden volgens dezelfde regels als voor de andere boeken. Zo kunnen meisjes en jongens vrij de verhalen kiezen die ze leuk vinden, op basis van een zo ruim mogelijke representatie van mannelijke en vrouwelijke voorbeelden. Opdat ze makkelijk herkenbaar zijn voor professionals en ouders, raden we toch aan om ze met een klein teken-
tje te markeren.

Voorbeeld:

De bibliotheek van Sint-Joost-ten-Node koos bijvoorbeeld voor een discreet, wit rondje dat op de rugkant van de boeken geplakt wordt. Die boeken worden ook gemarkeerd in de online catalogus. Jette koos dan weer voor het logo van een weegschaal in evenwicht, met de symbolen voor "man" en "vrouw" op de schalen.

Activiteiten

rond boeken:

Hoe de nieuwe collectie onder de aandacht brengen?

Opdat de boeken gelezen en besproken worden, is het aanbevolen om ze systematisch voor te lezen tijdens de "verteluurtsjes" in de bibliotheek of in scholen, crèches enz. Aan de hand van animaties en kleine evenementen kunnen diversie genderthema's op een ludieke manier aan bod komen (bijv.: het beroep van de mama's en papa's). Bovendien kan er op sterk gemediatiseerde literaire events ingespeeld worden om animaties rond deze bijzondere collectie te organiseren.

Voorbeeld:

In Sint-Joost werden er spelletjeswedstrijden georganiseerd tijdens "Je lis dans ma commune". In 2009 kreeg het project de titel "Filles et garçons, tous stars sous les mêmes étoiles" en "T'es sympa dans ton genre". De 9 tot 12-jarigen en 13 tot 17-jarigen moesten een humoristische tekst schrijven over hun perceptie in het dagelijks leven van discriminatie tussen jongens en meisjes en over hoe ze daarmee omgingen.

In 2010 werd er een opstelwedstrijd georganiseerd voor de 11 tot 14-jarigen en de 15 tot 18-jarigen. In hun tekst moesten de jongeren in de huid van iemand van het andere geslacht kruipen.

In Ukkel werden, in het kader van de Vrouwendag, sprookjesuren met klassen georganiseerd rond albums die de gelijkheid meisje-jongens voorstaan. Die animaties werden voortgezet in discussiegroepen met de

kinderen gewijd aan stereotype voorstellingen. In de leesclub voor tieners werden activiteiten georganiseerd in samenwerking met de NGO le Monde selon les Femmes. Twee discussieleidsters hebben er een uitwisselings- en reflectiesessie geanimeerd gewijd aan de genderthematiek en de stereotype beelden. In maart 2010 heeft de bibliotheek van Ukkel-Centrum de tentoonstelling "Une femme, une voix" voorgesteld, een realisatie van het Carhif, met een bezoek aan en debatten over de tentoonstelling voor leerlingen uit het lager en het secundair onderwijs. Aan het publiek werd een thematische bibliografie voorgesteld onder de titel "Allez les filles" via de blog van de bibliotheek: www.bibuclecentre.blogspot en via de tentoonstelling van boeken in de bibliotheek. Er werden ook sprookjesuren "Une fille vaut un garçon" georganiseerd voor kinderen uit de kleuter- en lagere school.

Een eerste boekenlijst

In de huidige fase van het project beschikken we enkel over een franstalige bibliografie. Uw voorstellen inzake titels voor opname in de toekomstige bibliografie zijn welkom op volgend adres: isp@mbhg.irisnet.be

DE 15 AANRADERS VAN DE GEMEENTE JETTE:

- *Le tunnel*, **Browne, Anthony** • Kaléidoscope.
- *Le mystérieux chevalier sans nom*, **Funke, Cornelia et Meyer, Kerstin** • Bayard jeunesse.
- *Le crocodile amoureux*, **Kulot, Daniela** • Autrement jeunesse.
- *Mademoiselle Zazie a-t-elle un zizi ?*, **Lenain, Thierry** • Nathan.
- *M. & Mme.*, **Pigois, Mélissa** • Bélize.
- *T'es fleur ou t'es chou ?*, **Raisson, Gwendoline** • Rue du Monde.
- *Jujube*, **Wilsdorf, Anne** • L'école des loisirs.
- *Guili Lapin*, **Willems, Mo** • Kaléidoscope.
- *L'arbre qui fit de Leïla une princesse*, **Berton-Martin, Agnès et Pelon, Sébastien** • Flammarion.
- *Un Papa à domicile*, **Eeckhout, Emmanuelle** • Pastel.
- *Un heureux malheur*, **Turin, Adela** • Actes Sud Junior.
- *Camille a des doutes*, **James, Simon** • Autrement jeunesse.
- *La maison du crocodile amoureux*, **Kulot, Daniela** • Autrement jeunesse.
- *Noir comme le café, blanc comme la lune*, **Mandelbaum, Pili** • Pastel.
- *Julie Capable*, **Lenain, Thierry** • Grasset jeunesse.

DE 15 AANRADERS VAN DE GEMEENTE SINT-JOOST-TEN-NODE:

- *L'imagier renversant*, **Mélo, Sébastien Telleschi** • Talent hauts.
- *T'es fleur ou t'es choux ?*, **Raisson, Gwendoline** • Rue du Monde.
- *Vite vite chère Marie*, **Bodecker, N.M.** • Autrement.
- *Rose bonbon*, **Adela Turin, Nella Bosnia** • Actes Sud Junior.
- *Lala*, **Fouchier, Malika** • Actes Sud Junior.
- *Voilà maman*, **Kate Banks et Tomek Bogacki** • Gallimard Jeunesse.
- *Camélia et Capucine*, **Turin, Adela** • Actes Sud Junior.
- *La princesse et le dragon*, **Munsch, Robert** • Talents hauts.
- *Les p'tits mecs*, **Olten, Manuela** • Seuil Jeunesse.
- *Mon zamie*, **Alain Mets, Brigitte Smadja** • Ecole des Loisirs.
- *La bibliothécaire de Bassora*, **Winter Jeanette** • Gallimard Jeunesse.
- *Milly, Molly et toutes sortes de papas*, **Pittar, Gill** • Auzou.
- *Au pays de Titus*, **Claudine Galéa** • Rouergue.
- *Des papas et des mamans*, **Ashbé, Jeanne** • Pastel (catalogue de parents non stéréotypés).
- *Barbivore*, **Letitia Lesaffre** • Talents hauts.

DE 15 AANRADERS VAN DE GEMEENTE UCCLÉ:

- *Garçon ou fille*, **Blacker, Terence** · Gallimard (scripto).
- *Sarah de Cordoue*, **Causse, Rolande** · Belin (Charivari).
- *La princesse Finemouche*, **Cole, Babette** · Gallimard (folio benjamin).
- *Le livre de Catherine*, **Cushman, Karen** · Ecole des loisirs (Medium).
- *Prince Arthur et Princesse Leïla*, **Deru-Renard** · Béatrice, Pastel.
- *Shabanu*, **Fisher Staple, Suzanne** · Gallimard.
- *Marre du rose*, **Hense, Nathalie** · Albin Michel.
- *Histoire du petit garçon qui était une petite fille*, **Herlem, Didier** · Magnard.
- *Quatre poules et un coq*, **Landström, Lena et Olof** · Pastel.
- *Mademoiselle Zazie a-t-elle un zizi ?*, **Lenain, Thierry, et Durand, Delphine** · Nathan.
- *Menu fille ou menu garçon ?*, **Lenain, Thierry et Proteaux, Catherine** · Nathan.
- *A quoi tu joues ?*, **Roger, Marie-Sabine** · Sarbacane/Amnesty international.
- *Sohane l'insoumise*, **Simard, Eric** · Mango (autres mondes).
- *Rollermania*, **Smadja, Brigitte** · Loisirs (Medium).
- *La jeune fille rebelle*, **Van Rijckeghem, Jean-Claude, et Van Beirs, Pat** · Mijade.

BOEKEN OVER GENDER IN DE JEUGDLITERATUUR EN BOEKENLIJST VOOR KINDEREN EN JONGEREN:

- *Les filles dans la littérature de jeunesse, site de Livres au trésor* : www.livresautresor.net/centre/
- *Féminin/masculin, in Télémaque* : www.crdp.ac-creteil.fr/telemaque/?comite/fem-masculin.htm
- *Le statut de la femme dans l'album de jeunesse* : www.crdp-toulouse.fr
- *Sexe et genre, GRREM* : <http://www.grrem.org>
- *Association Lab-elle, un label attentif aux potentiels féminins* : <http://www.lab-elle.org>
- *Livres pour les jeunes / HomoEdu sur* www.altersexualite.com
- *Outils d'éducation au genre* : www.educoggenre.fr
- *Sélection de livres pour les jeunes à la librairie* www.violetteandco.com

Zie ook: <http://www.centre-hubertine-auclert.fr/egalitheque>

Contactpersonen en nuttige links

De dienst Gelijke Kansen van uw gemeente en meer bepaald van gemeentes die al een dergelijk project invoerden:

Gemeente Sint-Joost-ten-Node

Mevr. Marta Marsili
Coördinator van gelijkemansprojecten
5de Directie - DeSLI
Sterrenkundelaan 12 - 1210 Sint-Joost-ten-Node
T 02 220 27 92 – mmarsili@stjosse.irisnet.be

Gemeente Jette

Mevr. Laurence Berger
Hoofd van de dienst Gelijke Kansen
Wemmelsesteenweg 100 - 1090 Jette
T 02 422 31 26 – lberger@jette.irisnet.be

Gemeentebibliotheken die al projecten opzetten:

Franse gemeentebibliotheek van Sint-Joost-ten-Node

M. Dominique Dognié
Hoofdbibliothecaris
Grensstraat 2 - 1210 Sint-Joost-ten-Node
T 02 218 82 46 – ddogne@stjosse.irisnet.be

Gemeentebibliotheek van Jette

Mevr. Nicole Roukens
Hoofd van de jeugdafdeling
Kardinaal Mercierplein 10 - 1090 Jette
T 02 426 05 05

Bibliothekennetwerk van Ukkel (Le Phare, Uccle Centrum en Homborch)

Mevr. Annick Maquestiau
Directeur
Waterloosesteenweg, 935 bus 1 - 1180 Ukkel
T 02 374 04 43 – annickmaquestiau@yahoo.fr
<http://www.bibli-uccle.irisnet.be>

De bevoegde diensten van de Franse Gemeenschap:

“Direction de l'Égalité des Chances” van de Franse Gemeenschap

Mevr. Alexandra Adriaenssens,
Zaakgelastigde directeur
Leopold II-laan 44 - 1080 Brussel-België
T 02 413 32 24 – sophie.ledure@cfwb.be
www.egalite.cfwb.be

De “Direction de l'Égalité des Chances” van het Ministerie van de Franse Gemeenschap werkt rond gelijkheidskwesties, en meer bepaald de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, binnen het kader van de bevoegdheden van de Franse gemeenschap Wallonië – Brussel. Haar taken:

- een dynamiek van gelijke kansen promoten en aanmoedigen binnen de materies die onder de bevoegdheid van de Franse gemeenschap vallen;
- een informatieplatform zijn dat open staat voor uitwisselingen, beschouwingen en creatie;
- verenigingen informeren, naar hen luisteren, hen helpen en ondersteunen bij hun onderzoek en projecten
- vernieuwende ervaringen initiëren in dienst van een concreet gelijkekansenbeleid, meer bepaald door de ontwikkeling van hulpmiddelen.

Sinds 2005 is de bestrijding van genderstereotypes een van haar prioritaire doelstellingen.

“Service général des Lettres et du Livre”

Mevr. Isabelle Decuyper

Coördinator van de Jeugdcommissie

Leopold II-laan 44 - 1080 Brussel

T 02 413 22 34 – isabelle.decuyper@cfwb.be

De Minister van Cultuur, Audiovisuele media, Gezondheid en Gelijke kansen startte de actie “Des livres pour ouvrir les horizons des filles et des garçons”. In dat kader maakte de Jeugdcommissie van de “Service général des Lettres et du Livre” een selectie van boeken, samengevat in het boekje “Ce genre que tu te donnes”. De vzw Latitude Junior stelde een tentoonstelling samen voor kinderen van 3 tot 8 jaar: “Rose ou Bleu(e), si je veux”. Deze expo kan uitgeleend worden.

Latitude Junior vzw (partner van het hierboven project)

Mevr. Karine De Blonde

Sint-Jansstraat 1 / 2 - 1000 Brussel

T 02 515 04 02 – Karine.DeBlonde@mutsoc.be

www.latitudejunior.be

De deskundigen, verenigingen en vrouwenorganisaties die de bestrijding van genderstereotypes onderzoeken, erover publiceren en daar activiteiten rond organiseren:

Caroline Claeys

carolineclaeysbib@gmail.com

<http://carolineclaeys.blogspot.com>

Tussen 1990 en 2010 werkte Caroline Claeys in het RoSa-documentatiecentrum in Brussel als bibliothecaris gespecialiseerd in gelijke kansen en genderstudies. Ze maakte deel uit van de denkgroep over een niet-seksistische opvoeding van kinderen, gekoppeld aan het project “La bibliothèque en tous genres” van de gemeentebibliotheek van Sint-Joost-ten-Node. Ze beheert de blog “Alice & Co” over kinderliteratuur en gender (in opbouw) en leidt een werkgroep over dat thema in Vlaanderen. Momenteel werkt ze als projectleider voor de noordelijke landen bij de “Fondation des femmes pour la Méditerranée”, waar ze ook verantwoordelijk is voor FEM-doc, het documentatiecentrum over vrouwen in de Europees-Mediterrane regio.

Sylvie Cromer

sylvie.cromer@univ-lille2.fr

Als sociologe aan de “Université de Lille 2” en onderzoekster verbonden aan het “Institut national d'études démographiques” werkt ze vanuit een genderperspectief rond geweld tegen vrouwen en gendergekleurde maatschappelijke voorstellingen in socialiseringsvectoren, zoals illustratieboeken, jeugdliteratuur, pers, schoolboeken en opvoeringen voor een jong publiek. Deze feministische militante nam deel aan de AVFT (Europese vereniging tegen geweld tegen vrouwen op het werk) en richtte samen met Adela Turin de vereniging “Côté des filles” op. Momenteel is ze lid van de bestuursraad van het “Collectif Régional pour l'Insertion des femmes” (CORIF) en is ze vicevoorzitster van de “Association de préfiguration de la Fondation des femmes pour la Méditerranée” (APFFM).

Nadine Plateau

Commissie Onderwijs van de “Conseil des Femmes francophones de Belgique”

Middaglijnstraat 10 - 1210 Brussel

T 02 229 38 21 – cffb@amazone.be

www.cffb.be

Medeoprichtster van het tijdschrift “Chronique féministe” in 1982, is ze experte voor verschillende proefprojecten over genderstudies over basisopleidingen en voortgezette opleidingen voor onderwijzers over gelijkheid. Sinds 2005 is ze voorzitter van de commissie onderwijs van de Conseil des femmes francophones de Belgique, een pluralistische commissie die het aspect gelijkheid ingang wil doen vinden in het onderwijssysteem.

Bibliotheek “Léonie La Fontaine” van de “Université des Femmes”

Mevr. Anne Barré

Bibliothecaris

Middaglijnstraat 10 – Blok B - 1210 Brussel

T 02 229 38 33 – bibliotheque@universitedesfemmes.be

www.universitedesfemmes.be

De “Université des Femmes” staat op het kruispunt van vooruitstrevende feministische ideeën en een brede verspreiding in de vorm van uitgaven en opleidingen over gender.

De bibliotheek Léonie La Fontaine, een essentiële bron voor alle onderzoek over vrouwen en feminisme, ontwikkelde in 2009 het label “Mini Léonie”. Dit label onderscheidt didactische, pedagogische werken en gelijkheidsgezinde en niet-seksistische weblinks om met kinderen rond gender, seksisme en vrouwenrechten te kunnen werken.

Vie Féminine

Mevr. Anabelle Delonnette

Nationale coördinator “Féminisme et Lutte contre le Sexisme”

Poststraat 111 - 1030 Brussel

T 02 227 13 03 – coordinatrice-nationale-ad@viefeminine.be

www.viefeminine.be

“Vie Féminine” is een feministische interculturele en sociale werkingsgroep voor permanente vorming die een solidaire, gelijke en rechtvaardige maatschappij verdedigt. De strijd tegen seksisme behoort tot de prioriteiten van deze beweging die tal van informatiecampagnes voor het

grote publiek voert. Ze stelt ook informatiedossiers en sensibiliseringsmiddelen ter beschikking om, onder meer, de al dan niet professionele actoren uit de kinderzorg te sensibiliseren voor de talrijke seksistische stereotypen die al op zeer jonge leeftijd aan kinderen worden overgebracht.

Le Monde selon les Femmes

Mevr. Pascale Maquestiau

Zaakgelastigde

Zavelput 18 - 1000 Brussel

T 02 223 05 12 – pascale@mondefemmes.org

www.mondefemmes.org

“Le Monde selon les Femmes” is een feministische NGO actief in de wereld van de ontwikkelings samenwerking, permanente vorming en feministische bewegingen. De organisatie ijvert voor een grotere gelijkheid tussen vrouwen en mannen, maar ook tussen noord en zuid. De visie van “Le Monde selon les femmes” steunt op relaties die gebaseerd zijn op gelijkheid, solidariteit en diversiteit, het feminisme gezien als humanisme waarbij vrouwen en mannen proberen om de machtsverhoudingen te veranderen. Eén manier om daarin vooruitgang te boeken is het sensibiliseren van het grote publiek voor de stereotypen die in de maatschappij worden uitgedragen. Met dat doel voor ogen organiseert de vzw pleidooien, opleidingen, onderzoeken-acties en begeleiding.

CEMEA

Mevr. Marie-France ZICOT

Lesgever en coördinator van het genderproject

Hallepoortlaan 39, bus 3 - 1060 Brussel

T 02 543 05 96 – m-f.zicot@cemea.be

www.cemea.be

De CEMEA (trainingscentra voor actieve opvoedingsmethodes) zijn een vrijzinnige, progressieve en humanistische beweging voor permanente vorming die uitsluiting en ongelijkheid bestrijdt. In het kader van hun activiteiten stellen de CEMEA opleidingen voor die de gendergelijkheid in de onderwijspraktijken van vandaag onder de loep nemen.

Les ateliers de Caroline asbl

Van Overbekelaan 192, bus 3 - 1083 Ganshoren

T 0476 73 64 83 – ateliersdecaroline@gmail.com

Caroline Ceuppens, jeugdwerkster en verhalenvertelster, kreeg de opdracht van de gemeente Jette om een niet-seksistisch leesinitiatieproject op te zetten voor de kinderen van de gemeenteschool Jacques Brel.

Verantwoordelijke uitgever: Michel Van der Stichele, Ministerie van het Brussels hoofdstedelijk Gewest, Kruidtuinlaan 20, 1035 Brussel
© 2011 Ministerie van het Brussels hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden
Informatie: Directie Specifieke Initiatieven isp@mrbc.irisnet.be
Grafiek creatie: Octopus - info@8pus.be

